

II.

Севастополската война и начало на българските революционни движения.

Настъпила презъ 1853 год. Севастополската или Кримската война. Тя е дѣло на антагонизма, който вече съществувалъ между Англия и Франция отъ една страна и Русия отъ друга. Движението на Русия къмъ Балканитѣ и Босфора било тревожно за тия две западни държави. Англия се страхувала за пътя си къмъ Индия и затова се обявила противъ руското движение къмъ Цариградъ. Тя се по-ясно изтъквала въ европейската политика принципа за „цѣлостта на отоманската империя“. Отъ друга страна въ Франция и срѣдна Европа заповѣдвалъ Наполеонъ III, който се смѣталъ по-авторитетенъ отъ бившия австрийски канцлеръ Метерникъ. Наполеонъ зель подъ закрилата си Турция и ромънитѣ, па поискалъ Русия да се дръпне далечъ отъ тѣхнитѣ земи. Конфликтътъ между католицитѣ и православнитѣ въ Иерусалимъ билъ само видимъ поводъ да се сблъска западния свѣтъ съ Русия. Царъ Николай обаче надценявалъ рускитѣ сили и обявилъ война на султана презъ 1853 год. Рускитѣ войски отъ Бесарабия навлѣзли въ Молдова и въ Влашко. Руската черноморска флота се разправила съ турската при Синопъ. Дунавътъ билъ минатъ, Силистра обсаденъ, както презъ 1828 г., и казацитѣ потеглили за Шуменъ. Този билъ трети пътъ, какъ руската войска навлиза въ българскитѣ земи чакъ до Балкана. Надеждитѣ на българитѣ отново се засилили. Всички вѣрвали, че Русия е непобедима и че този пътъ България ще бжде освободена подобно на Сърбия и Гърция. Преселенцитѣ българи въ Влашко и Бесарабия се раздвижили. Богатитѣ българи въ Букурещъ Христо и Евлоги Геошови, К. Чоканъ и др. съставили *ефория* съ главна цель да настанява български младежи на учение въ Русия и да подпомага руската освободителна война. Одеското българско настоятелство (Н. Палаузовъ, С. Д. Тошковичъ и др.) енергично действувало предъ рускитѣ власти да се докара този пътъ дѣлото до край. Никола Палаузовъ бива повиканъ отъ князь Горчаковъ въ руската главна квартира за преводачъ, да урежда българскитѣ доброволчески дружини, да събира чрезъ бѣжанцитѣ-българи сведения за положението на турскитѣ войски и да ги съобщава на руската главна квартира. Одеското настоятелство изпратило секретаря си Найдень Герова за връзка съ руситѣ и Букурещкитѣ българи. Четири хиляди българи доброволци поискали да постѣпятъ въ руската